

Stephanos Stephanides [Στέφανος Στεφανίδης]

Rhapsody on a Dragoman

For Susan and Harish, υψίστους διδασκάλους

Part 1: Invisible in Daylight⁴

I am a dragoman
courtesan of the word
I pluck my eyes to hear
with skill and improvisation
wor-l-ds of hard edges,
a treacherous and loyal
exponent of obsessions
not all men know my speech

in the night I go under
in company of dervishes and learn
why cyclamens sprout in pavement cracks
and mutter promises, amidst the dust,
of the beautiful and the unseen
I ask meaning for
fore give fore go fore play
an island warbler
still with no quarrel
or a swallow
in the line of flight
meandering with finality
knowing that the road is lost
in floating debris
of fortuitous choices
precipitous moves

with impulsive sagacity
I swirl and sail away

⁴ Part 1 of “Rhapsody on a Dragoman” along with its Greek and Turkish translations will appear in the book *Cyprus Tracing the Non-Visible*, edited by Achilleas Kentonis and Maria Papacharalambous and published by the European Commission.

Cadences: a Journal of Literature and the Arts in Cyprus, Fall 2012

vexed in my state of grace
 daytime dragoman
 nighttime dervish

Part II: My Heart Takes on any Form

When hearts hum in the buzz
 of morning light so bright it silences,
 the lady arrived at the City Gate
 and waited for the *tarjuman*
 she had requested in a letter sent from Egypt,
 someone versed in her language
 to accompany her to the Sublime Porte.
 Only I among the *rayahs* spoke her tongue
 from that island in the northern sea.
 Today, following my companion's counsel
 I shed my *kufia* and *jubbeh*,
 and present myself with *boyunbagi* and waistcoat in a style
 after the French.

I bow and before she presumes
 to scrutinize the measure of my wisdom
 If I am a fool servant or a learned scholar
 I do not climb inside the carriage
 I swiftly step up to the box instead and take my seat
 next to the driver while I instruct the porter boy
 if he receive *bakshish* to say "thank you" as her kind expect,
 and reveal neither gratitude nor displeasure;
 she need not know our measure of her generosity,
 only count the day's profit within our own walls;
 we do not know
 if she desires the sweetness of the sultanina grape
 or some other island sweetness.

When heaven wants to speak
it needs few words
to open gateways here, there, and elsewhere.
Trees grow in silence
as do the date-palms lining the river
inside the city wall.

Along the path of Hermes
the wind will track the language down
as we track the dust of love
in the mausoleum smell of mourning
jasmine turning putrid.

When the evening drops stealthily
I will retire to the Dragoman's house
where hot stone will transform my body to vapory waters
absorbing the contours of the cypress
with long shadows of night in a crimson trance
penetrating the skylight of the hamam
yearning neither joy nor melancholy.
Time to appease my traveling consciousness.
On the divan I will translate for my companions
Verses of the *Tarjuman al-ashmaq* of Ibn Arabi
My heart takes on any form ...

Nicosia 2012

Ραψωδία του Δραγομάνου

Μέρος 1: Στης Μέρας το Φως Αόρατος

Είμαι ένας δραγομάνος
 Εταίρα της λέξης
 Αρπίζω τα μάτια μου για να ακούω
 Με δεξιοτεχνία και αυτοσχεδιασμό
 Κόσμους ακατέργαστων άκρων,
 Ένας δόλιος μα πιστός
 μάστορας εμμονών
 δεν τη γνωρίζουν όλοι τη λαλιά μου

μέσα στη νύχτα βυθίζομαι
 με τη συντροφιιά δερβίσηδων και μαθαίνω
 γιατί τα κυκλάμινα φυτρώνουν στις σχισμές των πεζοδρομίων
 και μουρμουρώ υποσχέσεις, στη σκόνη μέσα
 του όμορφου και του αφανούς
 ζητώ το νόημα
 της συγχώρεσης της παραίτησης της ερωτοτροπίας
 ένας συκοφάγος του νησιού
 χωρίς έριδες ακόμη
 ή ένα χελιδόνι
 στη γραμμή φυγής
 διαγράφοντας μαιάνδρους προς τ' αμετάκλητο
 γνωρίζοντας πως ο δρόμος είναι ήδη χαμένος
 μέσα σε αιωρούμενα συντρίμια
 τυχαίων επιλογών
 απότομων κινήσεων

με αυθόρμητη οξύνεια
 στροβιλίζομαι και σαλπάρω
 οργισμένος μέσα στην κατάσταση χάριτος μου
 δραγομάνος τη μέρα
 τη νύχτα δερβίσης

Μέρος II: Κάθε λογής μορφή ενδύεται η καρδιά μου

Την ώρα που βουίζουν οι καρδιές σε αχό
αυγής τόσο λαμπρής που σιωπή σκορπίζει,
αφίχθηγε η κυρά σης Πόλης μας την Πύλη
κι εκεί περίμενε να φτάσει ο *tarjuman*
που είχε παραγγείλει σ' επιστολή από Αίγυπτο σταλμένη,
κάποιον δαήμονα στη γλώσσα της
να τηνε συνοδεύσει ως την Μεγάλη Πόρτα.
Μονάχα εγώ απ' τους ραγιάδες τη γλώσσα της μιλούσα
γλώσσα απ' εκείνο το νησί της βόρειας θάλασσας.
Σήμερις, ορμήνια του συντρόφου μου 'κλουθάω
κι απεικδύομαι *καφτάνι* και *τζουμπέ*
και βάζω *boymbagi* με γιλέκο καταπώς
οι Φράγκοι συνηθίζουν.

Σκύβω και πριν εκείνη πάρει θάρρος
να περιεργαστεί το μέτρο της σοφίας μου
αν είμαι δούλος άμυαλος ή λόγιος μορφωμένος
παρά να μπω στην άμαξα επιδέξια ανεβαίνω
και κάθομαι στου αμαξηλάτη το πλευρό
ενώ ορμηνεύω τον αμούστακο χαμάλη,
μπαξισι αν πάρει να πει “thank you” όπως προσμένει η φάρα της,
δίχως να δείξει ούτε χολή μα ούτε ευγνωμοσύνη.
Δεν είναι ανάγκη εκείνη να γνωρίζει πώς την μετράμε εμείς την ανοιχτοχεριά
παρά μονάχα να μετρά το ημερήσιο κέρδος μες στα δικά μας τείχη.
Δεν ξέρουμε
αν λαχταρά γλύκα της σουλτανίνας
ή κάποιαν άλλη γλύκα του νησιού.
Όταν το θέλει να μιλήσει ο ουρανός
μπορεί με λόγια λιγοστά
να ανοίξει εξώθυρες εδώ, εκεί κι απανταχού.
Τα δέντρα μεγαλώνουν στη σιωπή
όπως οι χουρμαδιές στου ποταμού τις όχθες
στης πόλης των τειχών εντός.

Στο διάβα του Ερμή
 θα ιχνηλατήσει ο άνεμος τη γλώσσα
 όπως ιχνηλατούμε εμείς τη σκόνη της αγάπης
 στου μαυσωλείου τη μυρωδιά
 του μουχλιασμένου γιασεμιού του πένθους.

Σαν σουρουπώσει στα κλεφτά
 θ' αποσυρθώ στου Δραγομάνου την εστία όπου
 λίθοι θερμοί το σώμα μου θα στρέψουν σ' υδρατμούς
 που απορροφούν κυπαρισσιού περίγραμμα
 με υφιτενείς σιές της νύχτας σ' έξαρση πορφυρένια
 διεισδύουν μέσα από τον φεγγίτη στο χαμάμ
 και δεν ποθούν μήτε χαρά μήτε μελαγχολία.
 Ώρα να κατευιάσω συνείδηση αποδημητική μου.
 Στο ντιβάνι θα μεταφράσω για τους συντρόφους μου
 στίχους απ' το *Tarjuman al-ashmaq* του Ίμπν Αραμπί.
 Κάθε λογής μορφή ενδύεται η καρδιά μου...

Λευκωσία, 2012

Μετάφραση: Λέσποινα Πύρκεττή

Part 1: Gün Işığında Görünmez

bir tercümanım ben
kelimelerin nüfuzlu fahişesiyim
gözlerimi çıkartıyorum duymak için
yetenekle ve doğaçlama
keskin kenarlı dün-ya-lan,
kalleş ve sadık
saplantılar yandaşıyım
herkes bilmez dilimi

geceleri kendimden geçiyorum
dervişler eşliğinde ve öğreniyorum
sıklamenlerin neden kaldırımların çatlaklarında büyüdüğünü
ve vaatler mirildanıyorum, tozlar ortasında
güzel olanlardan ve görünmezlerden
anlamlarını soruyorum
bağış lamanın, vaz geçmenin ve ön sevişmenin
bir ada çaibülbülü
hala kavgasız
ya da bir kırlangıç
uçuş hattında
yolun kaybolduğunu bilerek
katiyetle dolanan
suda yüzen döküntüler arasında
tesadüfî seçimlerin
aceleci hareketlerin

Atılğan bir bilgelikle
Döne döne seyrediyorum uzaklara
İnayetimde kızgın
Gündüzleri tercüman
Geceleri derviş

Turkish translation edited by Aydın Mehmet Ali, 2012

Part II: Her şekle girebilir artık kalbim

Parlak sabah ışığının susturduğu
 uğultu içinde mırıldandığı zaman yürekler,
 Şehrin Kapısına varır kadın
 ve tercümanı bekler
 Mısır'dan gönderdiği mektupla talep ettiği,
 kendi dilini bilen biri
 eşlik etsin diye Babıalı'yle görüşmesine.
 Reaya arasında sadece ben biliyorum onun dilini
 kuzey denizindeki o adada konuşulan.
 Onun tavsiyesine uyup bu gün
 çıkarıp attım kaftan ile cübbeyi,
 Fransızların tarzında, boyunbağı
 ve yelekle arz-ı endam ettim.

Eğildim ve bilgeliğimi ölçmeye
 yeltenmeden daha o
 aptal bir uşak, yoksa bilgili bir alim miyim
 araba vagonuna oturmak yerine
 hızla tırmanıp yerimi aldım sürücünün yanında
 ve talimat verdim kapıcı oğlana
 bahşiş alırsa “thank you” desin, bekleyeceği gibi kadının,
 ne minnet ne de memnuniyetsizlik göstermesin diye.
 Bilmesi gerekmiyor cömertliğinin bizdeki ölçüsünü
 sadece günün karı olarak kabul etsin verdiğini duvarlarımız içinde;
 Bilmiyoruz
 sultani üzümün tatlılığını çeker mi canı
 veya adanın başka lezzetlerini?
 Konuşmak istediğinde gök
 birkaç sözcük ister sadece
 geçit açmak için burda, orda veya başka yere.
 Sessizce büyür ağaçlar,
 nehir kenarına sıralı hurmaların büyüdüğü gibi
 şehrin duvarları içinde.

Hermes'in patikaları boyunca
dilin izini sürecek rüzgar
aşk tozlarının izini sürdüğümüz gibi
sabahın türbe kokusunda,
çürüyen yasemin kokusunda.

Sinsice inerken akşam
Dragoman'ın evine çekileceğim
selvi ağacının dış çizgisini emen
sıcak taşlar buharlı sulara dönüştürecek bedenimi,
kendinden geçen kızıl gecenin uzun gölgeleriyle
hamam kubbesinin pencerelerinden giren
ne neşeye ne de hüzüne hasret duyan.
Gezgin bilincimi yatıştırma saati geldi.
Divana uzanıp, İbn Arabi'nin
Tarjuman al-ashvaq kitabından şiirler tercüme edeceğim
Her şekle girebilir artık kalbim...

Lefkoşa 2012

Çev. Gür Genç